

خه ليكل يا ليك پوهه

د

Ketabton.com

اروانبال استان گل پا چا الفت

بسم الله الرحمن الرحيم

دعا

دېول جهان واكداره! ته هرڅه لرې او هرڅه كولى شي د هرچا اميد تاته كيږي او هر څوك هرڅه له تاغواږي، ستا خزانې او كار خانې ډكې دي، ستا په باغونو كښې د شودو، شرابو او غسلو ويالې بهيږي. ستا بخشونه او انعامونه بې پايانه دي، ستا د رحمت نور په ځمكو او اسمانو كښې نه ځاييږي. فقيران او مسكينان درنه د ډوډۍ سوا ل كوي. ماږه او بډايان درنه اشته او د هضمولو قوت غواږي. څوك درنه په زاريو او دعاگانو اولادونه غواږي ځنې وايې چې ما ل او دولت راكړه! يو وايې جنت مې په كار دى بل وايې له د وزخه امان او پناه غواړم. څوك د حورو شوقمن دى او د چا غلمانو ته نيم زړه نشته. مرتبې او لوړې درجې له تاسره دي، كاميابي او موفقيت ستا په توفيق حاصلېږي. دين او دنيا ستا په لاس كښې دي، راحت او زحمت، عزت او ذلت ستا له خوا انسان ته رسي. بهار او خزان ته راوړي، مرگ او ژوند ستا په اختيار كښې دي. هرڅه ته كوې او هرڅه له تاغوبتل كيږي. ددې جهان او د هغه جهان اجرونه، خيرونه، خوندونه او خوشحالي خلكو ته ته وركوې. زه پوهيږم چې تاسره هرڅه شته. مگر زه هرڅه نه غواړم. زما دعا او د زاهدانو دعا، زما ارزو او د پاد شاهانو ارزو يو راز نه ده. زما سوا ل د بډايانو او مسكينانو له سوا ل ډير فرق لري. زه نه وايې چې ځمكې او پيسې راكړه. نه غواړم چې عزت مې ډير لوړ او رتبه مې لوړه شي. موټرونه او اسونه مې نه دي په كار. قصرونه او عمارتونه نورو ته ورکړه!

پټې او باغونه هغه چاته وبخښه چې په خاورو نه مړېږي.
په بانکونو کې د سوداګرو پيسې زياتې کړه.
د بزګرۍ اعتبار مه راکوه! ځکه چې ستا په اطاعت او عبادت له خلکو نه اجرا و غوښتل راته ښه نه ښکاره کېږي.
زه له دې ټولو نه تيريم او نور څه غواړم.
زه هغه څه غواړم چې ته يې هم غواړې او په طلب کې يې يې.
هو! زه ستا له رضانه خلاف څه نه غواړم.
زه واييم په جهان کې د ظلم بيرغ نسکور کړه.
حق او عدالت ته قوت ورکړه!
په زړونو کې رحم او د خير مينه واچوه!
په دماغونو کې د حق نور او د حقيقت رڼا پيدا کړه!
ته کولی شې چې د ظلم قوت په وړو وړو کابو میده میده او ذرې ذرې کړې يا د هوا په مياشو ظالمان تباه کړې.
مګر مور د اتوم په بمونو هم ډاکار نشو کولی.

رحم وکړه

د تورې کېږدی او د ډيرو رمو خاونده!
په دې سره او ټکنده غرمه کېږي.
په دې وچه بیدیا اوسپيره صحرا کې چې يخې او به يخ سيوری، توده ډوډۍ، شودې او مستې، کوچ او پيروي،
کورت او غوري، پوڅې او پنيرونه هر څه له تاسره دي.
په خوارانو او بې وزلو رحم وکړه!
له مسافرو او لارويو نه خپل خورونکي سپي ايسار کړه!
هر څوک چې راځي اوستا د کېږدی ترسيوري لاندې کېږي هغه له خپلو سپیونو ساته او قدرېې کوه!
ای د خورو سپيو خاونده!
ستاد سپيو تاوان له تارسيږي او د دوی په ضرر باندې ته نيولی يې.
سپي او نفس دواړه يوشان دي او هرشي ته خوله اچوي.
ته خپل سپي ونيسه او په مور رحم وکړه!

ته په خپلو سپيو دا گمان مه کوه چې دوى به هروخت ستا دښمنو او غليمانو ته غاږي.
دوى ډير ځله داسمان ستورو اوسپورمى. ته هم غاږي او ستا په ملگرو او اشنايانو هم بلوسي اوغوتې وهي.
آه- هيڅوک زما نارې نه اوري.
دخپلوسپيو حملې هم نه ويني.
دوى ولې څه نه اوري؟
ولې څه نه ويني؟
ولې په چارحم نه کوي؟
پردي خوبه نه وي؟ کيردى- خود پښتنو معلوميري.

سوداگره!

هرڅه چې خرڅوې هغه خرڅ کړه مگر خپل دين او ايمان مه خرڅوه!
هرڅه چې خورې هغه وخوره! مگر سودمه خوره! اوپنځه گوتې په خوله مه منډه. هرڅه چې اخلي هغه واخله مگر د
خوار وغريب ازار مه اخله!
له هر ځايه چې هر څه راوړې رايې وره! مگر کوره! چې بې انصافي او بيرحمي درسره رانورې.
په اسونو او موټرو سوربړه! خود چاپه اورومه سپربړه!
له ښاره اوزه خوله نرخه اوله چتې مه اوزه!
لوى لوى کورونه د ځان لپاره جوړ کړه! خود خپل واورې دبل په بام مه غورځوه!
پتي ډير پيدا کړه مگر خپل پتي مه درنوه! او ځانته اغزي مه کړه.
دځان غم دې وخور اوس د نورو غم هم وخوره!
لورې بنکلي دې پيدا کړې لور همت هم پيدا کړه!
خلک وايي په ډيولوني خوښ دى ته هم په لږه گټه قانع شه او ليونى کپړه مه!
بډايانو وپيژندلې مگر خوار اوغريب دې نه پيژني.
راشه! دوى ته هم ځان وښيه ددوى په غم کښې شرکت وکړه!
په دې شرکت کښې که هرڅومره سهمونه ولرې هغه هيڅکله نه ضايع کيږي او گټه يې يوپه لسه بلکه بې حساب ده مگر
دا سودنا روا نه دى روادى، بې انصافي نه ده انصاف دى.

خلك وپېژنئ!

هغه څوك چې د مملكت كارونه يې په لاس كښي دي او د واک و اختيار خاوندان بلل كيږي يا په وطن كښي تاثير اونفوذ لري پوره وپېژنئ!

هغه كسان چې زموږ لپاره خدمت كوي يا زموږ په سرتجارت كوي بايد وپېژنو او ښه يې وپېژنو.

پېژندل دانه دي چې فلانكي رئيس يا وزير دي، هغه بل په ملك او وطن كښي ډير عزت او اعتبار لري، ددې بل مال او دولت ډير دي، يا په لوړو ځايو كښي په ښه نظر ليدل كيږي.

دا راز پېژندل زه نه وایم زما مقصد انسان شناسي او دسړو پېژندل دي نه د چوكيو او نومونو پېژندنه.

موږ بايد تر هر څه د مخه سړي وپېژنو او دامعرفت په صحيح ډول حاصل كړو.

ددې معرفت لپاره ډيري پخې سترگې اوصايب نظريه كار دي.

د انسان جوهر او ذاتي قيمت معلومول دجواهرولو له پېژندلو يو په څوكران اهمه كار دي.

انسان په ډيرو پردو او ډيرو رنگونو كښي پټ دي او غير له دغو جامونه ده نور كالي هم زښت ډيراغوستي دي او ډير لباسي مخلوق دي.

دي په هر ځای كښي بيله جلوه لري، دمنبر په سر يو راز او په خلوت كښي بل راز دي.

په بازار كښي انگور نه خوري په كور كښي بوتلونه په سراړوي او په دوايرو كښي د خلكو ويني څښي.

موږ بايد دهر چامعني اوحقيقت ته وگورو او په لباسونو، نومونو، رنگونو و نه غولېږو، كه تاسې زما منئ د چا قسرونو،

منصبونو ته مه گورئ بلكې كار، فكر، ارادې عمل او ارزوگانوته يې وگورئ!

تاسو بايد په سړوسې وگورئ! اوسړي ولټوئ!

هغه كسان چې د مملكت بهبود او سعادت غواړي او د اجتماعي درد احساس خاوندان دي هغه وپېژنئ او په محبت

ورته وگورئ!

اوس هغه وخت تير شو چې يوسړي به دمعاش او رتبې، عزت او اعتبار له مخې پېژندل كېده او بيا به د قوت او اقتدار له خوا ورته خلكو وكتل.

دې عصر هغه باداران او اغانان له اعتباره وغورځول او دوطن خدمتگارانو ته په قدر او احترام گوري.

د دې وخت انسان په انسان کښې معنویت او فضیلت لټوي.
په دې وخت کښې هماغه سړی ښاغلی او منلی دی چې وطن او مملکت ته یې خیر او نفع رسېږي. او س هغه وختونه لارل چې خلکو به جاه و جلال یا دریا او تډویر په طلسم کښې ځانونه پټ کړل او چا به یې کار او عمل ته نه کتل.
ددې زمانې ائینه بل راز ده او علاوه دلباس او جامو په صفایي او خیرنټوب، دانسان معنوي توروالی اوسپینوالی هم سړي ته ښيي.
تاسې ښه څیرشئ! دغه لوی خلک او درتوب او مقامونو خاوندان ټول په رښتیا لوی نه دي، اونه ټول واړه خلک حقیقتاً واړه او کوچني دي.
اوس مور پوهیدلی شو چې په مشرانو کښې کشران او په کشرانو کښې مشران شته.
له لرې اوله ورايه خلکو ته مه گورئ او محض امریت اوماموریت په نظر کښې مه نیسئ! دوطن اومملکت صادق خدمتگاران له دروغجنو او مظاهره کوونکو نه بېل کړئ او خلک وپېژنئ!

د کوم ځای دی؟

یوکوربې دلته دی بل په کابل کښې، بل په یو بل ځای کښې.
څه ځمکه په کوهدامان کښې لري، څه په بغلان کښې څه په یوبل ځای کښې.
نغدې روپۍ یې په رشوتو نو دلته پیدا کړی مگر څه ورباندې نور بانکونه کوي په یوبل ځای کښې.
ته ووايه چې دا د کوم ځای دی؟
مینه یې له دې خلکو سره نشته او د نوروملکونو خلک ورته ډیرگران دي.
ددې وطن له شعر او موسیقۍ نه خوند نه اخلي او د خارجي موزیک په صفت مړېږي نه. مور ته په نغوت او نفرت گوري او د پردیو مستخدمینو په مقابل کښې ډېره تواضع کوي. ته ووايه چې داد کوم ځای دی؟
دی د هیڅ ځای نه دی ځکه چې هرځای دده دی اوسړی ورته هر ځایي، ویلی شي.
هو! دا هغه مرغان دي چې څلور فصلونه په څلور ممکلتونو کښې تیروي او وطن نه لري، وطن نه پیژني، دیوه وطن په هوا کښې نه الوزي او دوطن سړي او تو دې نشي تیروي. دا هغه عیاشان دي چې بې له عیش او راحت نه نورڅه نه پیژني او له وطن سره هیڅ مینه او علاقه نه لري.
مور هغه کسان ددې وطن بللی شو چې دوطن په کابو او بوټو سر ورکوي او په سختو ورځو کښې دوطن په کارېږي که څه هم بوله او پټی نه لري او په زړو کو ډلو او جونگرو کښې اوسي.
هو! زما په عقیده دا وطن د هغه چا نه دی چې د ډیرو ځمکوقبالې یې اخستي دي بلکه د هغه چا دی چې د وطن مینه یې په زړه کښې ده او له وطن سره علاقه لري.

کوم یونبه دی؟

یو دی چې په خبرو ډیرنه پوهیږي د هر مطلب لپاره ډیرنه پیرایه او ښه دلایل پیدا کولی شي، د خپل منطق په زور هر څوک تیرباسی او له ډیره عقلمه وینسته چې.

ساحر نه دی مگر یوشی په بل راز ښودلی شي او د خلکو په اذهانو او نظرونو هر راز لوبې کوي. عملاً هیڅ نه کوي مگر په خوله هر څه کوي او هر کار ځانته منسوبوي.

بل هغه دی چې ډیرې خبرې او مبالغې نشي کولی، د ځان ښودلو او ځان ستایلو اقتدار نه لري په هره خبره کې لکه د شرومبو مچ نه لویږي، دهرچا توجه ځانته نشي جلبولی په مجلسونو کې په وچ زور ځانته دخبرو موقع نه پیدا کوي او په پټه خوله کار کوي په دماغ کې یې ښه ښه فکرونه او په زړه کې یې د وطن اوقام مینه ډیره ده مگر په خوله څه نه وایي او خپل صفتونه نشي کولی.

ته ووايه! چې کوم یونبه دی؟

زه خو وایم چې دی ښه دی مگر د هغه قدر کيږي او دده نه کيږي.

هغه پیژنو اودانه، د هغه ساحرانه کلمات راباندې اثر کوي او دده صفایې او معنوي فضیلت رانه پټ دی. هو! مونږ په خبرو غولېږو او حقایق نشولیدلی.

مور باید دانقیصه رفع کړو او خپل احساس او ادراک علاج وکړو.

مور په غورو او رو او په سترگو څه نه وینو ځکه کارونه خراب او خبرې ښې دي.

وښیه څوک دی؟

اصلي نوم یې نشم اخستلی مگر رسمي نوم یې مامور صاحب دی.

په کار نه پوهیږي مگر په خوشامدو او چاپلوسی ډیرنه پوهیږي.

دلویو او معتبرینو په مخ کې د حاضر باش او خانه سامان کار کوي مگر د خورانو او غریبانو سلام هم نه اخلي.

سواد نه لري، مکتب یې نه دی لوستی، مدرسه یې نه ده لیدلی، اخبار او کتاب نشي لوستلی مگر ماموریت کولی او ساتلی شي.

په درباري اوضاعو کې دټولو استاذ دی مگر انسانیت اوسړیتوب یې هیڅ نه ده زده، مکتوب نشي لوستلی مگر شطرنج کولی شي.

لیاقت نه لري مگر ډوډی لري.

دخدای طاعت ته یې ملاماته ده مگر دامرانو په اطاعت کې اول نمبر اخلي.

دنیا یې ډیره ده مگر همت یې کم دی.

تنخوا یې لږه ده او جایداد یې ډیر دی.

مسافر او فقیر ته یوه سوې مری نه ورکوي مگر مېلمنوته هره شپه چرکان حلالوي.

غل نه دی مگر له غلوسره سمه نیمه برخه لري. ساحر نه دی مگر په یو څو خبرولوی لوی خلک رانده او کاڼه کړي.

وښیه! څوک دی؟

رشوت خوره! ته راپه ياد شوې

چاوويل: ټنډيري مگر ميري نه، ماته سمد لاسه ته راپه ياد شوې.
 بل وويل: گېډه خوږې مړه ده مگر سترگې يې وري دي، بيا ته راپه ياد شوې.
 يوه وويل: قصاب نه دی مگر ډير خلک يې بې تيغه حلال کړي دي، دلته هم ته راپه ياد شوې.
 هغه بل وويل: منکولې او پنجې يې دليونو نه دي او خونخواردی دا خل هم ته راپه ياد شوې.
 بې گناه خلک مې په زندان کښې وليدل، ته راپه ياد شوې.
 هغه ورځ چا پوښتنه وکړه چې په غلو زهير، دمجرمينو طرفدار، دمظلومانو دښمن، د ناحقې ملگری، د قاتلاتو حامی
 څوک دی؟
 ماته ته راپه ياد شوې.

سياست

وايه يوڅه کوه بل څه.
 له بل نه پوښتنه کوه! پخپله هيڅ مه وايه!
 په شپه کښې د لمر وړانگې ښيه! په ورځ کښې د تورتم ښيې.
 که خبروې خان نا خبره کړه! که خبر نه وي د با خبری مظاهره کوه!
 شکره لکه مرچ خوره. مرچ لکه شکره.

خلک څه وايي؟

يو وايي په دوايرو کښې بې پيسو د چاکارنه کيږي، بل وايي دخان اوملک رسوخ او اعتبار ورځ په ورځ زياتيږي او
 ضعيفانوته پنجې تيري کيږي.
 څوک وايي دلته نوی نهضت او فعاليت نشته، ځيني وايي صحيح اشخاص او د فکر خاوندان نشته.
 شاعر وايي: نشاط او طراوت، ذوق او سرور، احساسات او جذبات نشته.
 ملا وايي: د جلال آباد په نوي ښار کښې مسجد او د اذان غږ نشته.
 رجب خان وايي: د جلال آباد نوی ښار جوړ نشو او زور ښار په لوی لاس وړان شو.
 دنوي ښار نقشه لکه د سيدجمال الدين قبر، ياد قرغې بند هيڅ نه جوړيږي او هيڅوک نشي پوهيدلی چې د ښار مخه
 کومې خواته ده او څنگه يا کله جوړيږي.
 حميدوايي:

چې دې نکرپه نيکيو ننگ ونام لور په دوه چومه دې د ختومشه بام لور

بل ځای وايي:

د ربا په حق پرستو پورې خاندې په هر دم د برهمن بت پرستي
 یونس وايي:
 بندگي چې د ربا کوي یونسه! دهنه زيره خيسته ده نايي غواړي
 ښه لباس کې څه دخداى بندگي نشي؟ چې جامه دې د ربا واغوسته برکه
 عليخان وايي:
 ژوبل زره به دې روغ نکړي عليخانه! پسې مه څه جراحت دي طبيب نشته
 د بخل په کتاب څه شی علم بويه هر صحاف په ملايانو حساب نه دی
 پير محمد وايي:
 داد فرياد مې تر فلکه نه رسيري دپتنگ په دود وريتېرم خموش ځکه
 شيدا وايي:
 چې لیده پکې اثر د الم نشي څه حاصل لکه شبنم له چشم تره

څوک وايي؟؟

څوک وايي چې کور بار ترمزله نه رسيري او د دروغو مزل لنډ دی.
 د دروغو مزل خو تراخرته پورې دی او کاره بارونه ترهماغه وخته مزل ته رسيري.
 څوک وايي چې بد گرزې بد پرزې.
 که دا خبره رښتيا وای اوس خو به یوسری روغ نه و پاته.
 څوک وايي چې د دروغجن مخ توردی. ماخو ډير دروغجن وليدل چې مخونه يې تک سپين دي.
 څوک وايي چې د شيطانانو دې کور وران شي.
 څوک وايي چې دغله په غره کېښې ځای نشته.
 رادې شي ودې گوري چې ښارونه بازارونه ترې نه دي ډک؟
 څوک وايي چې غل نه يې له پاچا مه ډارېره!
 ايا دناحقي له شاهدانو نه ويره نه ده په کار؟
 څوک وايي چې په تشو خبروکار نه کيږي؟ دلته خو په خبرو هرڅه کيږي او بې خبرو هېڅ نه کيږي.
 څوک وايي چې د غله په زيره خلي وي ډير غله شته چې بيخې زيره نه لري.
 څوک وايي چې ډير وايې لږ ترې خيږي، ما خو وليدل چې هېڅ ترې نه خيږي.

خه وکړو؟؟

مور ډیر کارونه لرو او زموږ وظایف ډیر سنگین دي.

هرڅه چې کوو هیڅ نه کیږي او هیڅ نشو کولی.

داولې؟

داځکه چې: کار په سړیو کیږي او مور ډیر دکار سړي نه لرو.

څوک چې لږ غوندې سم اوصحیح کار کولی شي خلک یې نه خوښوي او ناکامه کوي یې.

هغه چې د خلکو خوښ وي هغه یې دخلکو له مراعاتونو نور هیڅ نه کوي او دخلکو د خوشحالی د پاره هرڅه کوي.

دڅنگه خلکو مراعات او خوشحالی؟

دهنو خلکو چې پخپل خپروشره یې نه پوهیږي.

ژرنده او جمایت نه پیژني.

لکه گډې او اوزې په قصاب او شپون پسې یو راز مندې وهي.

دوه ملکان یې یو د بل سیوری په ډانکو نو وهي.

دده خانانو خوسي یې یو ځای نه څري.

دده پیرانو مریدان یې یوله بل سره د خدای لپاره دښمنې کوي.

دوه ملایان یې یو په بل پسې مونځ نه کوي.

دوه تږرونه یو په بل پسې نه ځي.

اجتماعي شعور او احساس په کښې نشته.

له حق او حقیقت، انصاف او عدالت سره مینه نه لري.

ښه نو مور څه وکړو؟

مور باید یو څو تنه د کار سړي پیدا کړو.

چې هم کار وکړي، هم په کار پوه وي، هم دکار کولو صحیح طریقه ورمعلومه وي.

ځینې کسان وایي په یوڅو کلانو نه پسرلی کیږي، په یوه مملکت کښې څو تنه هیڅ نشي کولی، څو تنه به کوم ځای ته

ورسیږي، ترڅو ټول ښه نه شي کارونه نه ښه کیږي.

په دغسې خبرو ساده کان ډیر ژر غولېږي او هغه کسان چې انسان ته یوازې د جسمانیت له خوانه کوري بلکې تدبیر، فکر

او د ادراک قوت ته کوري هغه پوهیږي چې یو سم او صحیح انسان د یوې سمې او صحیح نقشي او صحیح پروگرام په

طرح کولو په دنیا کښې لوی لوی کارونه کوي او ډیر خلک په سمه لاره د عالي مقصد په لورې روانولی او بیولی شي.

ددغه شان څو تنو سړو له لاسه ډیر ډیر کارونه کیږي او دغسې اشخاص هرځای ته رسیدلی شي.

په دغسې یو گل باندي سل پسرلیه جوړیږي مگر په څو پسرلیو کښې مور دغه شان څو کلونه نشو پیدا کولی ځکه چې نه

یې شو پیژندلی.

زه دا نه وایم چې نشته یاپه دې خاورو کښې استعداد محوه شوی دی، بلکې وایم چې باید په دغسې سړو پسې وگرزو

او د وطن غرونه، کلي او کورونه ورپسې ولټوو.

مور نه يو خبر چې زموږ په غرونو كښې څه راز گنجونه ترخاورو لاندې پټ پراته دي؟ په دې وچه او سپيه بيديا كښې كوم ځاى د حيات اوبه تر ځمكې لاندې غلې شويدي؟ په دغو خوارو او زړو جامو كښې څه راز انسانان پيدا كيرې؟ په دغو خلكو كښې چه زموږ نظر او توجه نه جلبوي څه فکرونه او څه ارزوگانې موجودې دي. كه مور په دې پوه شوچې:

ديوسف خيرو جامو كښې څه ښاده ښه لباس كښې چې ښاه كړي زليخاده

راځئ، څيرې كړو داسې جامې رښې پكې وگورو څيرې ډيرې ننگينې

نو هله به داشخاصو حقيقت او ماهيت ته ورسېږو او زموږ انتخاب به دلباس او څو خوږو خبرو له مخې نه وي بلکې دمعنې او حقيقي هويت له حيثه به وي.

مور بايد هر چاته په ځير ځير وگورو او په خلكو كښې سترگې وغړو.

سترگې غړول يا كتل دانه دي لکه چې اوس هم ځينې دجاه و جلال خاوندان نورو ته په حقارت كوري.

ډير خلك شته چه د چا تر ريرې لاندې يې كلونه تير كړي مگر ليدلى يې ندى.

ډير خلك وايي او زه هم واييم چې دكارسړى نشته ځكه كارو نه خراب دي.

دا خبره له لويونه نيولى، ترور وپورې هريوكوي مگر سوال دادى چې چيرته؟ او په كوم ځاى كښې؟ په يوه كورنۍ او

يو ښار كښې نشته؟ كه په وطن او هيواد كښې. كه چيرې دكلي او كور خبره وي نو كله كله خو په يوه كاله كښې د څښلو

اوبه هم نه وي مگر په بل ځاى كښې سيند بهيري او په ځينو كورونو كښې وبالي روانې وي.

كه په وطن و مملكت كښې يې لټوو نو په گوشته كښې هم ځوانان شته او لعل پوره خو په ميرو پوره ده.

وو پرېزى او مه و پرېزى!

كه په زړه كښې فساد او خيانت نه لرى! كه صحيح نيت او ښې ارزوگانې درسره وي، كه د حق او حقيقت په قوت عقیده لرى.

له حق وبلو او حقيقت ښكاره كولو مه و پرېزى او په حقاني جرئت نا حقه ظلمونه او داو هامو بوتان مات كړئ!

په هر ځاى او هر چا كښې چې خيانتونه او فسادونه، ظلمونه او بد كارونه، ربا او تزوير، بې كفايتي او نالايقي وينئ ورسره

جهاد وكړئ او په هر مورد كښې خپل صحيح او انتقادي نظريات ښكاره كړئ!

له هيچا مه و پرېزى او هيڅكله سترگې مه پټوى!

که د خپل شخصي اونفسي اغراضو لپاره کار کوئ!

که د وطن اومملکت په نامه خلک غولئ!

که په زړه کښې ټکي او برگي لري!

نو ددې عصر له بصیرت نه وویړئ اوپوه شئ چې کاره بارونه ترمزله نه رسیږي او بې اساسه عمارتونه ډیر ژر ږیري.

که یو امر په تاسې باندې سترگې سرې کړي او له قانون اوعدالت نه خلاف امرونه کوي، که یو خان اوملک په خپل زور

او قوت تاسې نه بیخایه لحاظونه او مراعاتانونه غواړي که څوک لوړو مقاماتو ته لاره لري او په تاسې د سفارش خطونه

راوړي مه ویرئ او په حق ټینګ ودرئ.

که تاسې خیانت ته اقدام کوئ یا دنفس دشيطان لپاره حق باطلئ که هر څومره موافقتونه درسره وي او قوي لاسونه

درسره شریک وي، که ټول عمر مویوه اوبل ته تملقونه کړي وي نو د سبا ورځې له باز خواست نه وویړئ!

هو! د مظلومانو او بې وزلو له فریاد نه وویړئ!

هغه کسان چې تاسې خپلو معایبوتو ملتفت کوي اوستاسې نقایص درښيي له هغوی نه مه ویرئ! مگر له هغو متملقینو نه

وډارشئ چې ستاسې خیانت ستایي اوستاسې په سترگو پردې غوړوي.

چا چې په مملکتې دواړو کښې لکه دشړکتو امران یوازې په پیسو کومه رتبه پیدا کړیده یا یې په خوشامدو او تملقو نو

ځان یوه حدته رسولی وي او وظیفه نه پېژني بلکې اشخاص او درباریان پېژني، هغه بایدله خپل آئنده سر نوشت

څخه وویړي.

هغه کسان چې خدای پېژني او له وطن او ملت سره علاقمند وي دمملکت له تخت وتاج او له خپل اولوالامر او پادشاه

سره رښتینۍ مینه او علاقه لري د حق او عدالت له مقتضا سره سم د خدای دپاره کار کوي نو:

(لاخوف علیهم ولا هم یحزنون).

استان ویل!

استاذ مور ته درس راکاوه او مور یې ډیرښه پوه کولو.

دده په تعلیمونو، اجتماعي شعور او احساس ډیر قوی کیده او په مغزو کښې بیداري پیدا کیدله ده مور ته د حساب او

محاسبې اصول هم ښودل او ویل یې تاسو باید هر وخت له ځانه سره حساب وکړئ او حسابي خلک اوسئ!

یوه ورځ یې د حساب په درس کښې مور ته ویل:

که یو عدد له بل عدد سره داسې یو ځای کړو چې یو پاس او بل لاندې وي لکه ۲ نو څلور (۴) ترېنه جوړېږي او دیوه وجود په بل کښې محوه کېږي او استقلال یې ورکېږي.

مگر که دواړه څنګ په څنګ یو ځای کړو لکه (۲۲) نو دوه ویش وړځنې جوړېږي او دوه شل کېږي د دواړو عددونو شکلونه او صورتونه هم په خپل حال پاته کېږي.

ځکه چې په دې صورت کښې دملګرتیا، اتفاق او ورورولۍ راز پټ دی او په هغه بل صورت کښې تفوق تسلط او محوه کول مضمري دی.

ده ویل که داتفاق او مګرتیا په صورت یوتن په ځان پسې بل روان کړی شي نو قدر او مقدار یې ډیر زیاتېږي او مرتبه یې لوړېږي.

(یعنی له احادو نه عشراتو، ماتو او الوفو..... ته خبره رسېږي). که یو د بل په اوږو سپرېږي او بل د بل په اوږو نو که پنځه تنه وي یعنې پنځه الفونه یو د بل په سر د پاسه کېږدو هماغه پنځه وړځنې جوړېږي او شکل و صورت یې هم محوه کېږي زموږ استاد مور ته په حساب او ریاضي کښې هم داجتماعیاتو او سیاسیاتو د فلسفې درسونه را کول او مونږ یې پوه کولو چې باید یو له بل سره داسې یو ځای شو چې دتنازع..... په میدان کښې څنګ په څنګ ودیږو او څوک د چاپه سر باندې پښې کښېږدي، یو د بل استقلال سلب نه کړي دلاندې کولو او محوه کولو غرض په کښې نه وي بلکې یو د بل درجه او مرتبه لوړه کړي.

ده ویل: مور به یو مخکې کوو او مشرکوو به یې مګریو د بل په سر نه سوړیږو او د بل د ټیټولو چم به نه کوو.

زموږ استاد دا هم ویل:

که مونږ دوه مساوي عدونه لکه (۱-۱)، (۲-۲)، (۳-۳) هریو له بل نه وړاندې وروسته کړو نتیجه یې یوه ده مګر په دوه متفاوتو عدونو کښې تقدیم و تاخیر ډیر فاحش فرق راوړي او په مقدار کښې ډیر تفاوت راځي.

که مور یو او نه یو ځای کوو او داسې یې لیکو (۱^۹) نولس کېږي مګر شل کېږي نه که هم دغه دوه عدونه داسې ولیکل شي (۹۱) خبره سلوته نږدې کېږي او ډیر زیادت په کښې راځي.

همدغه سبب دی چې په پوهو جوامع کښې هغه څوک دمخه کېږي چې قدر او مقدار یې له هغه بل نه زیات وي او دده په مخکې توب باندې دجامعې قدر او قیمت ډیر لوړېږي.

مور باید په دې سرپوه شو او د هر چا استعداد، معیار، مبلغ او مقدارته وگورو.

عجیب انسان

ږوند نه دی مگر خپل عیبونه نه ویني.

کون نه دی مگر خپله اوري اود بل نه.

زړه لري زړه سوی نه لري.

خپله لږه پوهه ورته ډیره ښکاري د بل ډیر علم ورته لږ معلومیږي.

دبل لږ مال ډیر په نظر ورځي او خپل ډیر مالونه ورته لږ ښکاره کیږي.

ددې لپاره چې خلک ورته لاس په نامه ودریږي، خلکوته لاس په نامه درېږي.

دفرعونیت لپاره غلامي قلوبو او د عزت لپاره ذلت ته غاړه ږدي.

دین په دنیا خرڅوي اودنیا په پوڅو اعتباراتو پلوري.

لکی نه لري او خلک ورته بې لکی نه وايي.

څلورپښې نه لري او په څلورو روان دی.

آس نه دی مگر خلک په لغتو وهي.

ښکر نه لري مگر سرتمبه دی.

له عقله پیاده وی مگر هیڅکله پلي نه کړزي او په موټر کېنې هم د خپل جهل په خره سپور وي.

ته به وايي: دا څوک دی؟ زه وایم: بې پوهې زورور.

خان لالا

خان لالا هیڅکله بې نوکرو او سرپوه نه کړزي.

دی هیچا یوازې نه دی لیدلی.

پخپل صفت هر څوک خوشحاليږي مگر دی بي له خپلو اوصافو بله خبره نشي اورېدلی. که بل څوک دده صفتو نه بيان نکړي دی پخپله خپل صفت په ښه شان کولی شي اولکه سپايي پخپله ځان ستايي. خان لا ل بخشونه هم کوي او په کال کېږي په زرهاوو روپۍ. نقداو جنس يوه او بل ته ورکوي مگر خوار او غريب ته سوی مړۍ هم نه ورکوي. حاکم او علاقه دار، مدير او مامور، خان او ملک ته سل قسمه طعامو نه تياروي مگر مسافر، کونډې او يتيم ته يوسکرک هم نشي ورکولی. که تاسې خان لا لا خوشحالی نو قلم او کاغذ راواخلئ او دده بخشونه حساب کړئ يايې خرڅ يو په لسه زيات وښيئ مثلا دده په مخکې ووايئ چې د خان په کور کېږي يو کورکمند د کال څلويښت منه لکيري او دغوريو خويي هيڅ حساب نشه. خان لا لا نور صفتونه هيڅ نه پيژني، پام کوي چې د فضل و لياقت خبرې دده په مخکې ونه کړئ، او دا اجتماعي خدماتو يا اخلاقي فضايو نوم په خوله وانخلي، تاسې به د خانانو په خوی اوبوی بلدنه ياست مگر ماله رجب خان سره ډير صحبتونه کړي او دوی ډير ښه پيژنم. ماڅينې داسې خانان هم ليدلي دي چې له خواری ژرنده ساتي او له کبره مزه اخلي.

رشوتونه

رسمي رشوت: هغه رشوت چې حاکمان، ماموران، قاضيان او منصبداران يې اخلي. غير رسمي: هغه چې خان، ملک، ناظر او نورو ته ورکول کيږي. معنوي رشوت: تملق مخامخ صفتونه دعا گانې او داسې نور. د پاک نفسو رشوت: دايکه، د حقوقو پيسې، خدمتونه، مېلمستيا. د ظالمانو رشوت: هغه رشوت چې حق باطلوي او باطل حق کوي. د هونبيارانو رشوت: چې کار له حق او اصولو سره سم وکړي او رشوت په کېږي واخلي. افراطي رشوت: چې د بانکونو داسهامو اخستلو لپاره وي. غير افراطي: چې د نس مړولو اوتن پټولو لپاره وي. د ریا کارانو رشوت: لږشی ردول او په مجلسونو کېږي يادول او په ډيرو باندې غلی کيدل. د فاسقانو رشوت: پيمخي.

داحمقانو رشوت: د رشوت په طمع او اميد له حق اوقانون نه تيرييدل.

دمحطاطو رشوت: د يوه اوبل لحاظونه او مراعاتونه.

د متملقينو منطق

يوه پاچا له چانه پوښتنه وکړه چې زما په ورغوو باندې ولې ويښته نشته.

هغه وويل ځکه چې پاچا پخپلو لاسونو باندې په لپو لپو روپۍ خلکوته ورکوي او ورغوي يې سولپري.

پاچا وويل چې دنورو خلکو ورغوي خو هم ماغوندي دي.

هغه وويل: هغوی هم پخپلو لپو ستاله لپو څه اخلي او ورغوي يې سولپري.

پاچا بيا وويل: هغه چې زه هېڅ نه ورکوم د هغوی ورغوي هم دغه شان دي.

هغه په جواب کښې وويل: هغوی چې ستا پخششونه د نورو په حق کښې ويني نوله ډير حسرت او ارمانه خپل ورغوي

سولوي او افسوسونه کوي.

د بنځو ډار

يوه وويل: زه له خپلې بنځې دومره وريرم چې هر څه وايي هغه کوم.

بل وويل: زه يې له ويلو هم د هغې په رضا کار کوم.

دريم غبرکړ چې زه هېڅکله يې له څه تحفې اوسوغاته کورته نشم تللی.

څلورم وويل: ماله ډاره بيخې بنځه نه ده کړې.

مور په هر چاپسي نه ځو

يوملگري په لاره کښې مخکې شو.

بل ورته وويل: مور پښتانه يو په چاپسي نه ځو او څوک نه پرېږدو چې له مور نه دمخه شي.

هغه وويل: رښتيا چې تاسې تل په خروپسي ځي او خره مو په مخکې وي يا د اسونو په مخکې منډې وهی او په سپرو

پسي هېڅکله نه ځي.

په خروکښې هم الفت شته

له يوه ليکونکي سره چې تخلص يې الفت و څو تنه ملگري ولاړو.
 څو تنه خره په لاره تيريدل چې وربوزونه يې يوله بله نژدې کړي و او څټونه يې کړول.
 يوه غږ کړ چې په خروکښې هم الفت شته.
 الفت سمد لاسه وويل:
 هو! لکه زه چې په تاسې کښې يم.

درجې خان دعوتنامه

ښاغلی.....!

له ډيرې مودې مې دا سودا وه چې يوه شپه تاسې ميلمانه کړم مگر جرئت مې نشو کولی ځکه چې اوږه ډيرگران دي.
 نن سهار ستاسې طالع بيدارې وې چې دحاتم طايي کتاب لاس ته راغی او تر تائير لاندې راغلم. په همدغه وخت کښې
 دامشهوربيت هم راپه يادشو:

مهمان روزي بخود مياورد پس گناه ميزبان رامی برد

نومې له ځان سره فيصله وکړه چې دگل کرم وخت هم دی او دپنج کتاب ملاصاحب هم ويلي دي:

کرم مایه شاد مانی بود کرم حاصل زنده گانی بود

نوراشه! په يوه دانه گل کرم به جناب قاضي صاحب او دوه نورملگري خوشحاله کړې او ضمناً به دخپل جود او سخا
 يوه دوه ناحقې شاهدان هم دقاضي په مخکې تيرکړې. نو ای گرانو ورونو گرانو ملگرو!
 (توکل په خدای) بيگاته زما ځای ته راشئ!

مگرگوري! خدای پاک فرمايلي دي: (کلاوا اشربوا ولا تسرفوا).

نوتاسې هم بې امري مه کوئ! ځکه چې دهبنيارانو مثل دی: (نيم نان راحت جان).

بله دا چې: طمع رانبايد که چندان کنی که صاحب کرم راپيشمان کنی

(لاهور رجب)

نتیجه یعنی چه؟

رجب خان: دامامورين او ميرزاين چې نتیجه نتیجه وايي ددې څه معنی اونتيجه څه شي ته وايي:

عجب خان: لکه له شودو نه چې څوک پیروی ټول کړي یا له مستو نه کوچ وباسي نتیجه هم دغه شان شی دی. کوم مامور چې دیوې فقرې تحقیق اوتفتیش ته مقرر شي او له خلکو سره دومره سوال او جواب وکړي چې مقصد اومدعا ورکه شي نو بیا چې له هغو پانو نه مطلب راباسي نتیجه ورته وایي:

رجب خان: ښه دې پوه کړم، هغه ورځ چې زموږ کلي کښې مړی شوی و او حاکم صاحب له میرزایانو سره راغی قاتلان خو تښتیدلي و مکر دوی دا نور خلک له سوال و جواب لاندې ونيول او یو سوال به یې څوڅو ځله کاوه. زه حبران یم چې ولې دوی یوه خبره دومره شارپې اوخلک په توراو سپین اړوي اوس پوه شم چې دوی کوچ ورځنې ایستل او پیسې یې پکې اخستلي نوهرکله چې نتیجه اویسې لاس ته ورغلې بیا څوک په مړي پسې ونه گرزیدل اونه یې چاپوښتنه وکړه.

ښه دمیرزایانو په نتیجه خو دې پوه کړم اوس یو څونورې نتیجې هم راوښیږه.
عجب خان: نتیجه په هر ځای کښې فرق کوي ځکه وایم چې زموږ په ملک کښې:
دعلم نتیجه: امامتي کول او خیراتونه خوړل.

دماموریت نتیجه: رشوتونه اخستل.

دمال او ثروت نتیجه: سودکول.

دهوښیاری نتیجه: چل اوفریب.

دناپو هی نتیجه: شرارتونه او فسادونه.

دنادارای نتیجه: غلا او ناحقه دعوی.

د قوت نتیجه: ظلم او تعدی.

دپاکنفسی نتیجه: فقر او قرضداري.

دچالاکی نتیجه: معتبري.

د چاپلوسی نتیجه: دامړینو خوشحالي.

انسان یعنی څه

رجب خان خوبه تاسې پیژنی چې وظیفې یې نه دي خوړلي مگر ملا شوی دی، د ادبیاتو په فاکولته کښې یې څه نه دي لوستي خومقالې لیکلي اوشعرونه ویلی شي.

داستدلال قوت یې هم بدنه دی اوپه فیلولو جی کښې لاس څه چې پښې هم لري، څنگه چې د ده خبرې عجیبې غریبې دي هغسې یې دلایل هم دي.

هغه ورځ چا ورنه پوښتنه وکړه چې انسان یعنی څه ؟

ده وویل:

منطقیان ورته حیوان ناطق وایي یعنی هغه حیوان چې خبرې کوي.

شاعران وایي:

په ناطق حیوان تعریف چې دانسان کړي

په خبرو غولیدلي هلکان دي

سړی نه دی چې یې کار دسرونه وي

په خبرو که هر څومره بڼه پوهیږي

ډاروین وایي: انسان دبیرو زوی یا لمسی دی.

مگر زه بې له خان صاحب بل چا ته انسان نشم ویلی ځکه چې پاک خدای انسان ته ظلوم او جهول ویلی دی اوله خان نه زیات ظالم او جاهل نه پیدا کړي.

رجب خان د لغوي تحقیق په وخت کښې کله چې پښتو یا فارسي لغتونه عربي ته را کاري نو خان او خاین له یوې مادې نه مشتق بولي، مگر کوم وخت چې عربي لغتونه پښتو کوي نو بیا وایي چې (انس) یا انسان له (نس) نه ماخوډ دی نو د د هر چا چې نس لوی وي او په پردیو مالونو هم نه مړیږي هغه خان او حضرت انسان دی.

خوشحالی او غم

له خوبه را پا خیدم، سترگې مې ومبلي، د ډول او سړني اواز مې تر غوره شو.

یوه شیبه وروسته سره ډولۍ او لویه ورا رانکاره شوه چې ډیر خلک ورسره خوشحاله روان و.

زه هم له دوی سره ملگری شوم او په دغه خوشحالی کښې مې ځان شریک کړ.

ماغوندي نور هم ډیر خلک له دې ډولۍ سره روان و او په پردی واده کښې یې لاسونه غورځول. څوک چې د دنیا په

خوشحالیکښې مطالعه لري هغه به ماته هیڅ تعجب ونه کړي.

که مور د دنیا لویه ورا وکورو نو د خوشحالی ناوې دیوه کورته ورځي مگر وچولۍ د ډیرو غوږیدلی وي.

د ډولۍ دننه حال چاته نه وي معلوم، د ډولۍ خاوند په راز راز تصوراتو کښې ورک وي. او نه پوهیږي چې بیگانه به څه

راز بشره ویني؟

دغه مجهوله لیلی او نا معلوم حقیقت په بنایسته حجابونو کښې پټ وي او ټوله ساحري یې په همدغه پټوالي کښې وي.

په دغه حال کې چې د واده خاوند لا د حسن او جمال له مخه پورنی نه و اخستی او یوازې د مینې او محبت په کیف مست و خپل ځان یې د سعادت او نېکمرغۍ رڼا ته ډېر نږدې ګاڼه مګر په حقیقت کې همدغه شیبه دی د سعادت په غیر کې چې و او د خوشحالی پلوشو یې شاوخوا رڼا کړې وه.

د دنیا هر راز نیکبختي او هر ډول خوشحالي دانسان په احساس او تصور کې ځای لري، همدغه احساس دی چې دغم شپې او خوشحالي ورځې یوله بله بیلوي.

همدغه سبب دی چې یوشی یوسړی خوشحالوي او بل خپه کوي دیوه لپاره غم د بل بنادي شي.

مور په دغه ګمان چې د خپل یوه ملګري کورته د خوشحالی ډولۍ ورو ټول خوشحاله و، چا اسونه ځغلول، چا به نښې وپشتلې، ځینو اټونه کول، ځینو ټوکې او مسخري کولې او په همدغه شان وضعیت ماښام تیاره کلي ته ورسیدلو او ډولۍ دکاله په مخکې ښکته شوه.

ښځې راغلې او د ډولۍ پردې یې جکې کړې مګر بې له دینه چې یوه ښایسته مړه ناوې وويني نور څه په کې نه و.

دغې ښکلې پینلې دانه غوښتل چې په دغه کاله ننوزي او خپل ګران ملګری په بل چا بدل کړي.

دغه اجباري واده دا مجبوره کړه چې په زهرو ځان ووژني اوله ډولۍ نه جنازه جوړه کړي. د دې حال له لیدو سره سم دژړا اوازونه پورته شوه او دهر چا په احساس کې بدلون راغی، همدغه وخت مونږ و پوهیدو چې مونږ له یوې جنازې سره خپل تصور او ګمان خوشحاله او په خدا روان کړي وو.

زموږ ګمان دومره قوي تاثیر درلود چې مړی یې راباندې په ډول او سرنې کورته وور.

زما یوه ملګری وویل: په رښتیا چې خوشحالي څوک په زور او اقتدار یا په ډیرو پیسو کورته نشي راوړلی بلکې د زرو نو موافقت غواړي.

یو بل ملګری (چې ددې واقعي له عکس سره مخامخ شوی و) هغه وویل:

هرکله چې ګمان دومره مؤثر دی څومره به ښه وی چې دا قوت شامدام پاک وساتو او په ښه لاره کې یې صرف کړو.

آرزو

هلته لري دغره په لمن کښې د لمر پلوشو ته څه وځلیدل لکه چې په اسمان کښې ستوري او په زرونو کښې دارزونښکلی مخ ځليري.

زه نه پوهيرم چې دا دسترگو لپاره ځلیدونکی شی څه شی دی؟

دکومې مستې پیغلې دلاس ائینه ده، که دکومې معشوقې دغاړې امېل نه کومه قیمت بها مر غلره لويدلې ده؟
د هغې تجلی پلوشه ده چې په کوه طور کښې یې ځان ښکاره کړی که له کوم کان اومعدن نه کوم ښکلی غمی راوتلی دی؟

دغه شان ډیرفکرونه او گمانونه پېداشول او زه یې په هغه لورې روان کړم زه نه پوهيدم چې په څه شي پسې ځم او څه به په لاس راشي؟

زما تصوراتو او خیالاتو دغه مجهول شی زما په نظرکښې ډیرښایسته کړی و، زه خپل مطلوب ته په ډیر لوړ قیمت قایل وم.

ماله ځانه سره ویل چې په غرونوکښې هرڅه موندل کيږي او په دنیا کښې ځینې داسې غرونه هم شته چې دخدای استازو په کښې رازو نیاز درلود او دخدایي فکر ونو ځانگړه کښې ځنګیدلې ده، دلمر اوسپورمې لمړۍ پلوشي په دوی لويږي اود خدای د رحمت وریځې مدام د دوی په سرگړي.

دغه راز ډیر خیالونه او تصورات راسره ملکري و چې زه هلته ورغلم او خپل مقصدته ورسیدم. هغه شی په حقیقت کښې هیڅ شی نه و او د دنیا په بازار کښې یې هیڅ قیمت نه درلوده، زه پوه شوم چې دنیا مور هروخت په همدغسې شیانو غولوي یو او ډیر خوشې شیان یې راته له ورا ځولوي دي.

له مور سره هروخت لورفکرونه اوستر خیالات ملکري وي، مگر عملاً په دغسې ناوره او خوشې شیانو پسې روان یو. هغه څه چې مور له لري وینو اونه یو ور رسیدلي مور ته ډیر ښایسته ښکاره کيږي او په لوړ قیمت ورته قایلېږو مکرپس له رسیدلو پوهیږو چې مور په هسې او خوشې شیانو پسې هڅه کوو او په داسې شي پسې ځو چې هیڅ نه په کارېږي هماغه لیلی چې خلک یې په دیدن پسې رنډيږي ځینې نور چې ور رسیدلي دي هغوی یې اوس له کته غورځوي او هیڅ قدرېې ورسره نشته.

دا لیلی' دانسان هماغه ارزوده چې مخکې له رسیدلو یو رازوي او وروسته تر رسیدلو بل راز کيږي او دزرونو له کوره ایستل کيږي.

((پای))

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**